

Dostluk, Doğru Arkadaş Tercihi

[dinimizislam.com] Peygamber efendimiz, (Bu dünya âhiretin tarlasıdır) buyuruyor. Herkes her an bu tarlaya bir şeyler ekiyor. Faydalı tohum ekenler, Cennette bire ondan, bire yedi yüze kadar, hattâ daha fazla karşılığını alacaklardır. Tohumları yiyenler veya zararlı tohum ekenler ise, Cehenneme gideceklerdir.

İnsanın hem iyi huylu olabilmesinin hem de tarlaya faydalı tohum ekebilmesinin en büyük şartı, iyi arkadaş bulmaktır. İyi arkadaşla beraber olan, kendisi bozuk olsa bile bir gün kurtulabilir. Kötü arkadaşla beraber olan ise, ne kadar iyi olursa olsun, bir gün bozulabilir.

Hadis-i şerifte (İnsanın dini, arkadaşının dini gibidir) buyurulmuştur. Neler arkadaşdır? Seyredilen TV, dinlenen radyo, okunan gazete ve kitap birer arkadaşdır. Eğer bunlar kötü olursa, insanın dinini de dünyasını da götürür. Bu yüzden, arkadaş, eş ve iş seçerken daima iyileri tercih etmeli. İyi insanların arasında bulunmalı. Bozuk olan, iyilerin arasında, iyi çevrede düzelir. Ama insan ne kadar iyi olursa olsun, ne kadar güzel terbiye alırsa alsın, kötü bir çevreye düşerse, er geç bozulur.

Seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretleri buyuruyor ki: Bulaşıcı hastalık olan cüzzama yakalanmış bir hastayla, bir sağlam insan, aynı odada kalsalar, aynı kaptan yeseler, yedi sene beraber bulunsalar, bu cüzzam hastasının, hastalığının sağlam olan insana bulaşmama ihtimali vardır. Ama bir binada, ayrı odalarda, ayrı katlarda da olsa, bir kötünün, iyi bir insana zararının dokunmama ihtimali yoktur.

Yine aynı zat, oğlunu sanat öğrensin diye bir terziye verir. Her sabah evden çıkarken ona, içinde çay olan termosla bardak ve şeker verir. Bir yakını bunun sebebini sorunca, buyurur ki:

(O, çayı çok sever, yolda çay isteyip bir kahveye girebilir. Orada bir kötüyle karşılaşabilir, o kötü bunu bozabilir. Kahveye gitmesin diye, çayı yanında hazır bulunduruyorum.)

Demek ki, her fırsatta iyilerle beraber olmaya, kötülerden uzak durmaya çalışmalıdır.

Şeytandan çok, kötü insandan korkmalı. Şeytanın aldatması, kötü arkadaşla göre çok zayıf kalır. Onun için evlenirken, ev ve iş kurarken, yolda giderken, daima kendimizden daha çok ilmi ve ameli olan kişileri, takva sahiplerini tercih etmeliyiz ki, kurtulabilelim. Aksi yapılırsa, nefsinin esiri olan kimseler her an felakete düşebilir. En kötü arkadaş, parayı, dünyayı seven, mala muhabbeti olan kişidir.

İman hırsızları

Dünyadaki tuzaklardan kurtulup da, âhirete ulaşmak çok zordur. Çünkü yolda birçok engeller var. Yolda bekleyen üç düşman vardır. Bunlar, şeytan, nefs-i emmare ve kötü arkadaşdır. Bunların hepsi, Cennete gideceklere engel olmak için gece gündüz çalışırlar. Nefsimiz, 24 saat bizimledir. Nihai gayesi ise, günaha

sokmak değil, kâfir yapmaktır. Hele hele kötü arkadaş ve kötü yayınlar, hem dinden, hem de namustan eder. Böylece o insan perişan ve rezil olur. (İnsanın dini, arkadaşının dini gibidir) hadis-i şerifi, kötü arkadaşın ne kadar tehlikeli olduğunu bildirmektedir.

İslam Ahlakı kitabı Cennet Yolu İlmihali kısmında şöyle bildiriliyor:

İmanın düşmanı dördür: Sağda kötü arkadaş, solda nefsin hevâsı [istekleri], önde dünyaya düşkün olmak ve arkada şeytân, imanı almak dilerler. Kötü arkadaş, yalnız insanın malını, parasını çalmak, dünyasını almak için aldatanlar değildir. Arkadaşların en kötüsü, en zararlısı insanın dinini, imanını, edebini, hayâsını, ahlakını bozmağa uğraşanlar, böylece dünyasına ve ahiretine, ebedî saadetine saldıranlardır.

Arkadaş çevresi insanın davranışına nasıl tesir eder?

İnsanın en derin arzularından biri ait olmaktır. İnsan bir yere aidiyet hissetmek ister. Aidiyet hissettiği bu çevre ise onun hayatına dair her türlü alışkanlıklarını belirler. "Neden?" diyebilirsiniz. Alışkanlık kişinin şahsi tercihidir ve onu kendi seçer diye düşünebilirsiniz. Ama gerçek böyle değildir. **İnsanlar alışkanlıklarını çoğunlukla seçmez, taklit eder.**

Bir çevreye giren kişi o topluluk tarafından kabullenilmek ister. Davranışlarının onaylanmasına ihtiyaç duyar. Çevresi tarafından onaylandıkça rahatlar, rahatladıkça kendisini oraya daha ait hisseder.

Peki, nasıl davranırsa topluluk tarafından kabul görecektir? Hangi alışkanlıklar onaylanacaktır? Bunları belirleyen nedir? Cevabı basittir: bulunduğu arkadaş çevresinde baskın olan davranış kalıpları, öne çıkan alışkanlıklar, revaç bulan hareketler onay alacaktır. Aykırı düşen şeyler ise bazen dalga konusu olacaktır, bazen de dışlanma sebebi. Bu riske girmek istemeyen kişi ise alışkanlıklarını ortamdaki edinmeyi tercih edecektir.

Her insanın alışkanlıkları olduğu gibi her topluluğun da alışkanlıkları vardır. Dolayısıyla bir arkadaş çevresi seçerken aslında birçok insan tarafından şekillendirilen bir alışkanlıklar çevresi de seçmiş oluruz. Formül basittir:

Arkadaş çevresi = Alışkanlıklar çevresi

Bir hareketi ilk defa yapmak güçtür, hâlbuki alışkanlık haline gelince kolaylaşır. Arkadaş çevresi ise buna yarar. Bu bazen olumlu bir şeydir; mesela namaz kılan bir çevrede namaza başlamak rahat olur yahut tesettüre riayet edenlerin arasındaki bir kız için başını örtmek kolaylaşır. Çünkü çevrenin verdiği enerji ile ilk hareketi yapmak kolay gelir. Bir kere yaptın mı da devamı gelir ve alışkanlık haline geldikçe de normalleşir, normalleştikçe de hiç zor gelmemeye başlar. Lakin tüm bu dediklerimiz ters yönde de geçerlidir. Bize çok uç gelen, bunu insan nasıl yapar dediğimiz kötü alışkanlıklar da topluluğun oluşturduğu akıntı ile aynı şekilde başlar, akıntıda sürüklendikçe normalleşir ve normalleştikçe kurtulamayacağı hale gelir.

Çoğu zaman gruba ayak uydurmak yük gibi gelmez. Çünkü herkes bir yere ait olmak ister. Herkesin pahalı elbiseler giydiği bir çevrede iseniz siz de elbisenize çok para yatırmaya meyilli olursunuz. Arkadaş çevrenizde teknolojiye önem veriliyorsa telefonunuzu, laptopunuzu üst modele yükseltme eğiliminde olursunuz. Evlenip evlenmeyeceğinize, evlenecekseniz ne zaman evleneceğinize, kaç çocuk sahibi olmak istediğinize, kılık kıyafetinize, konuşma şeklinize, esprilerinize kadar pek çok şeyinize bu görünmez sosyal normlar aracılığıyla karar verirsiniz.

Yakın arkadaşlıkların alışkanlıklarımız ve davranışlarımız üzerinde çok güçlü bir etkisi vardır. Alışkanlıklarımızı etrafımızdaki insanlardan kaparız. Yakınımızdaki insanların konuşma şeklini alırız, hangi kelimeleri sık kullanıyorlarsa biz de onları kullanmaya başlarız. Argo konuşuyorlarsa biz de öyle konuşmaya meylederiz. Hangi kitapları okuyorlarsa biz de merak edip o kitapları alırız. Film, dizi, bilgisayar oyunu gibi şeylerin popüler olduğu yakın arkadaş çevresinde, konuşulanlara Fransız kalmamak ister ve bunlara da meylederiz. Yakınımızdakilerin yeme alışkanlıklarını bile kopyalarız. Sağlıksız abur cubur beslenen bir çevremiz varsa biz de ortak alışkanlıklara uyarız. Bir arkadaşınız ile ne kadar yakınsanız davranışlarını kopyalama ihtimaliniz o kadar yüksek olur. Çığır açan bir çalışmada 12 bin kişi 32 yıl boyunca takip edilmiş ve insanın obez olma ihtimalinin, obez bir arkadaş olması halinde yüzde 57 arttığı” saptanmıştır.

Özetle arkadaşlarımız ve ailemiz bize, bizi kendi yönlerine çeken bir tür görünmez çevre baskısı uygularlar. Bu görünmez etkiyi iyi ya da kötü yönde kullanmak ise bizim tercihlerimize bağlıdır. Daha iyi alışkanlıklar inşa etmek mi istiyorsunuz? **Yapabileceğiniz en etkili şey, arzu ettiğiniz davranışın normal davranış olduğu bir kültüre katılmaktır.** Mesela çalışkan olmak istiyorsanız çalışkanların olduğu bir arkadaş çevresi edinin. Kültürlü olmak istiyorsanız kültürlü insanların olduğu bir arkadaş çevresine girin. Yeni alışkanlıklar, başkalarını her gün yaparken gördüğünüzde size de erişilebilir görünür. Bu hususa Büyüklerimizin sohbetlerinde çok sık değinilmiş ve şöyle buyrulmuştur:

Peygamber efendimiz buyuruyor ki: (Dinül mer-i dinül ahihi), insanın dini arkadaşının dini gibidir. İmanını güçlendirmek isteyen, imanı güçlü olanlarla beraber olmalı. Çok ibadet yapmak isteyen, en güzel ibadet yapanla, en güzel şekilde ve ihlasla çalışanla beraber olmalı. Bu sefer o da, onun gibi olur. Gerek imanın güçlenmesi, gerek ihlasın artması, gerek ibadetlerin artması veyahut felaketlerin artması günahların artması, küfre varması hep insanın vereceği kararına bağlıdır. Tercih meselesidir. Ne olmak istiyorsa, o taraftaki insanları bulacak, onlarla arkadaşlık kuracak. **İyi olmak istiyorsa iyilerle beraber, kötü olmak istiyorsa kötülerle beraber olacak.** Gayet tabii bir şey bu. Dünya ve ahiret saadeti için, iyilerle beraber olmayı tercih etmeli.

Gençlerimizin arkadaşlık tercihleri ve kriterleri

Gençlerimiz arkadaşlık hususunda yapacakları tercihlerini ya nefslerine göre veya çevresel etkilere göre ya da İslam alimlerinin tavsiyelerine göre yapabilir. Nefse yönelik tercihlerin hatalı olacağı açıktır çünkü nefs daima kötülüğü ister ve gıdası haramlar ve mekruhlardır yani Allahü teala'nın yasak ettiği şeylerdir. Nefsin

hoşuna gittiği için yapılan arkadaşlıklar ve seçilen arkadaş grupları, birçok irileşmiş nefsin bir araya geldiği ve Allahü teala'nın emirlerinin toplu olarak çiğnendiği birlikteliklere yol açıyor. Nefsani birlikteliklerin ise sonu hem dünyada hem de ahirette büyük felaketler, utanılacak rezaletler, bitmeyecek sıkıntılardır.

İslam alimlerinin tavsiyeleri dikkate alınarak ve Onların dedikleri iyi anlaşılacak şekilde yapılan arkadaş tercihleri ise kişinin ebedi seadetinin anahtarıdır. İnsan bir kişiyi ya da bir şeyi iyi zannedebilir ama aslında gerçekte öyle olmayabilir. Mesela bir kişi için "bu iyi midir?" diye herhangi birine sorsanız "bana göre iyi" diyebilir. Ama bir doktora sorsanız, "o iyi değil, karaciğerinde şöyle bir problem var. Bu problem onu götürür" diyebilir. Öğretmenine sorsanız, "iyi değil, yazılı notları oldukça düşük", polise sorsanız "sabıka kaydında herhangi bir problem yok, dolayısıyla iyi" diyebilir. Herkes, kendine göre bir ölçü ile konuşmaktadır. Bizim için ise iyilik ölçüsü, İslam alimlerinin iyi demesi olmalıdır. İyi insanı, iyi arkadaşı onlar nasıl tarif etmişlerse, onu referans kabul eden kişi isabet eder ve ne kadar isabet ettiğini daha dünyada iken fark etmeye başlar, ahirette ise yaptığı doğru tercihin sayılamayacak kadar çok mükafatlarına nail olur.

O halde gençlerimizin tercih edecekleri arkadaş grupları iki tür olabilir:

1. Allah için olan arkadaş grupları (bu tip arkadaşlıklar kalıcıdır, Allah için olma özelliğinden sapma olmadığı müddetçe hiçbir şekilde dağılmaz, zayıflamaz, giderek kuvvetlenir)
2. Nefsani özelliklerin ön planda olduğu arkadaş grupları (bunlar da bir topluluk halinde görülmelerine rağmen gerçekte hakiki bir topluluk değildir. Nefslere ters düşen ya da menfaatlerin çatıştığı herhangi bir durumla karşılaşıldığında çabucak dağılırlar)

"Benim içinde bulunduğum topluluk, Allah için olan bir arkadaş grubu mu, yoksa nefsanî bir topluluk mu? Bunu nasıl anlayabilirim?" dersin bunu anlamak için kendimize bazı sorular sorabiliriz?

- 1) İçinde bulunduğun arkadaş topluluğu bir araya geldiğinde ne gibi bir faaliyette bulunuyor? Birlikte iken ne yapıyorsunuz, ne yapılmasından hoşlanıyorsunuz?
  - Malayani işler mi? Yani ne dünyaya ne de ahirete faydası olmayan boş işler mi yapıyor?
  - Günah olan işler ya da bunlara dair konuşmalar için mi bir araya geliniyor? Nasıl kızla gezilir, bahislerde nasıl kazanılır vs gibi.
  - Dedikodu, birilerinden laf taşıma, gıybet durumları var mı? Ki bu da üstteki gruba yani günahdaşlık durumuna giriyor. [gıybetin zinadan daha şiddetli olduğu bildirilmiş]
  - Allahü teala'nın rızasına uygun işlerin yapıldığı bir arkadaş grubu musunuz?
- 2) Arkadaş gruplarında genelde öncülük eden kişiler olur. Bulduğun arkadaş grubunda popüler olan arkadaşın hangi vasfıyla öne çıkıyor?
  - Malayani konulardaki mahareti ile,

- Günah olan işlerde ileri gitmesi nedeniyle (mesela en çok kızla gezdiği için, disko-bar ortamlarına aşinalığı sebebiyle vs.)
  - İlimi, edebi veya güzel ahlakı nedeniyle [bu tip bir topluluk, sağlıklı bir topluluktur. Çünkü Allahü teala'nın beğendiği hasletler ile ön plana çıkılması, arkadaş grubunu oluşturan fertlerin gayesinin Allah rızası olduğunu göstermektedir]
- 3) Arkadaş grubuyla birlikteyken ne gibi davranışları yapman kolaylaşıyor, neleri yapmakta da az ya da çok zorlanıyorsun?
- Eğer rıza-ı ilahiye uygun işleri yapmakta kolaylık duyuyor, günah bir şey yapmaktan çekiniyorsan, bil ki Allah için arkadaşlık kurmuşsun ve gidişatın iyidir. Aksi ise durumun çok tehlikededir.
- 4) Bulduğun arkadaş grubunda kabul görmek için kendini ne tip işler yapmaya zorluyorsun?
- 5) Suyun aktığı yönden akacağı deniz belli olurmuş. İçinde bulunduğun topluluğun gidişatı nereye doğru? Bu gidişatla bu topluluk ahirette ne vaziyette olur? Bu senin için çok önemli çünkü bil ki ahirette sen de onlarla beraber olacaksın. Böyle olduğu alimler tarafından bildirilmiş.

Hikmet ehli zatlar buyuruyor ki:

Peygamber efendimiz, (İnsanın dini, arkadaşının dini gibidir) buyuruyor. Kötü arkadaşın insana yapacağı birinci kötülük, insan onun yanında namazı terk edebilir. O sizi, mesela kahvehaneye götürmeyi teklif ederken, siz ona ben camiye gidip geleceğim deseniz, işte orada iş biter. Ya o sizden soğuyacak veya siz ondan soğuyacaksınız. Peygamber efendimizin her hadis-i şerifi, Kur'an-ı kerimin bir âyet-i kerimesinin tefsiridir. Allahü teâlâ Kur'an-ı kerimde, (İyiler iyilerden hoşlanır, kötüler kötülerden hoşlanır) buyuruyor. Bir iyi, bir kötüyle uzun zaman bir arada olamaz; çünkü Allahü teâlâ öyle buyuruyor. Peygamber efendimiz de, (Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz. Nasıl ölürseniz öyle haşrolursunuz) buyuruyor. **İnsanın iyi ölmesi için, iyilerin arasında olması gerekir. İyi insanlarla düşüp kalkması, iyi kişilerle arkadaşlık kurması gerekir.**

Arkadaş Seçerken

[dinimizislam.com] Atalarımız, (Kiminle gezdiğini söyle, senin kim olduğunu söyleyeyim) demişlerdir. Ancak ortak vasıfları olanlar birbiriyle arkadaşlık yaparlar. Bir iyi ile bir kötü arkadaş olamaz. Eğer arkadaşlığa devam ederlerse ya kötü iyi olur veya iyi kötü olur. Eğer kötü kötülüğünde, iyi de iyiliğinde diretirse arkadaşlıkları uzun sürmez. Bu bakımdan arkadaş seçerken şunlara dikkat etmelidir:

1- Arkadaşı akıllı olmalıdır. Akıllı olmayana ahmak denir. Hazret-i Ali buyurdu ki: **(Ahmak ve cahil ile arkadaşlık etme! Ondan kendini koru! Nice ahmaklar var ki, arkadaş oldukları akıllı kimseleri helak ederler. Kişi arkadaşı ile**

ölçülür. Kalbler buluştuğu zaman birinin diğerine tesiri vardır.)

Ahmak insan, iyilik yapacağım derken kötölük yapar. Onun için atalarımız, (Ahmak dost, akıllı düşmandan kötüdür) demişlerdir. Akıllı kimse, İslam ahlakı ile süslenmiş kimsedir. Hakikati kabul eden kimsedir.

2- Arkadaşı güzel ahlaklı olmalıdır. Güzel ahlaklı olmayan kimsede hayır yoktur. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Güzel ahlaklı olan mutlu olur.) [Beyheki]

Güzel ahlakın en azı, meşakatlere göğüs germek, yaptığı iyiliklerden karşılık beklememek, bütün insanlara karşı şefkatli olmaktır.

3- Fâsık olmamalıdır. Fâsık, açıktan günah işleyen kimsedir. Allahü teâlâdan korkan kimse, büyük günahlarda ısrar etmez. Allahü teâlâdan korkmayana ise itimat olunmaz.

4- Bid'at sahibi olmamalıdır. Bid'at ehliyle arkadaşlık, gayrı müslimlerle arkadaşlık etmekten daha kötüdür. Sapık kimselerden uzak durmalıdır. İmam-ı Rabbani hazretleri buyurdu ki: (Bid'at sahibine kıymet veren, İslamiyet'i yıkmaya yardım etmiş olur.) Hadis-i şerifte **(Bid'at ehliyle düşüp kalkmayın! Onların hastalığı uyuz gibi bulaşıcıdır)** buyuruldu.

5- Seçmek istediğimiz arkadaş, dünyaya düşkün olmamalıdır. İlk önce bu saydığımız vasıflara kendimiz sahip olmalıyız. Ondan sonra da arkadaşımızda aramalıyız. Dünyanın faydasız şeyleri peşinde koşan kimselerle arkadaşlık öldürücü zehirdir. İnsanın tabiatı, beraber yaşadığı insanlara uymaya meyyaldir.

Hazret-i Ali buyurdu ki:

(Kendilerinden haya edilen kimselerle arkadaşlık etmek suretiyle amellerinizi güzelleştiriniz!)

İmam-ı Ahmed hazretleri buyurdu ki:

(Hatırını saymadığım kimselerle sohbet etmem beni belaya sokmuştur.)

Hazret-i Lokman buyurdu ki:

(Oğlum, âlimlerin sohbetine katıl! Bahar yağmurları toprağı yeşerttiği gibi, onların sohbetlerindeki hikmet nurları da, insanların kalbini parlatır.)

Kaynak: İslam Ahlakı, dinimizislam.com